

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Utenriksministeren

Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo

Oslo, 1 september 2023

Utenriksdepartementets håndtering av habilitetsregelverk

Jeg viser til Kontroll- og konstitusjonskomiteens brev 10. august 2023 til statsministeren og til statsministerens svar av i dag. Jeg er bedt om å svare for Utenriksdepartementets vedkommende på spørsmålene 1, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12 og 13.

Spørsmål 1: komiteen ber om at Statsministerens kontor på vegne av samtlige departementer informerer komiteen om departementenes respektive rutiner for praktisering av habilitetsreglene.

Jeg viser til statsministerens brev av 20.07.23 og brev av i dag til komiteen. I Utenriksdepartementet praktiseres at ny statsråd har en innledende samtale med departementsråden, snarlig etter utnevningen. Da går vi gjennom en rekke ulike spørsmål, inkludert knyttet til habilitet og mulige interessekonflikter. Samtalen baseres på de til enhver tid gjeldende regler, inkludert forvaltningsloven og Håndbok for politisk ledelse. Vi gjennomgår spørsmål som nære bekjentskap, privatøkonomi, ektefelles situasjon, tidligere arbeidsforhold mv. Dersom det fremkommer forhold som fordrer nærmere vurderinger så kan jeg når som helst konsultere embetsverket, og evt. be Justisdepartementets lovavdeling om en uttalelse. Se også mine svar nedenfor til spørsmål 5.

Videre er det en innarbeidet rutine at arbeidet med habilitet er en løpende prosess, hvor alle, basert på kunnskap om habilitetsregler og faktiske forhold, tar stilling til egen habilitet. Det er bevissthet i organisasjonen om habilitetsregler og hensynene bak hvor riktige beslutninger og tillit til forvaltningen står sentralt.

Spørsmål 5: Komiteen understreker at Stortinget har vedtatt i lov at det er hver tjenesteperson som har ansvaret for egen habilitet. Har departementene rutiner for å gjennomgå egne budsjetter og andre relevante saksporføljer for å fange opp saksbehandling som kan bli berørt når en ny statsråd har hatt innledende samtale med departementsråden og gått gjennom mulige habilitetsutfordringer? Det bes videre om en konkret redegjørelse for hvilke rutiner

Kunnskapsdepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet har for slik oppfølging av den innledende samtalen med ny statsråd.

Dersom departementsrådets innledende samtale med ny statsråd skulle avdekke særskilte habilitetsutfordringer vil dette bli håndtert basert på de konkrete omstendighetene for å sikre at habilitetsreglene overholdes. Det kan i særlige tilfelle være aktuelt å be Justisdepartementets lovavdeling vurdere habilitetsspørsmålet. I praksis vil det måtte oppnevnes settestatsråd dersom det er aktuelt for departementet å treffe avgjørelse i spørsmål hvor det konstateres at statsråden er inhabil eller nær grensen for inhabilitet.

I min egen tid som utenriksminister har jeg selv konstatert at jeg på grunn av personlig vennsforhold er inhabil til å treffe avgjørelse om utnevning, ansettelse eller andre personalspørsmål for én av utenriksstjenestens medarbeidere. Av denne grunn ble det ved kgl. resolusjon av 12. August 2022 oppnevnt settestatsråd for meg for behandling av slike spørsmål.

Spørsmål 7: *Komiteen ber om at Statsministerens kontor samler inn og oversender en oversikt over eventuelle endringer i departementenes rutiner fra 2017 til i dag for å ivareta habilitetsreglene.*

Utenriksdepartementet har ikke formelt endret rutinen, men det har blitt øket oppmerksomhet rundt habilitetsreglene og praktiseringen av disse.

Spørsmål 8: *Komiteen ber om en fullstendig liste over beslutninger som statsråder har fattet eller deltatt i, hvor det i ettertid er avdekket inhabilitet.*

Jeg vil først omtale saksforholdet som nylig er fremkommet om min manns aksjehandler og min habilitet. Den 6. august i år ble jeg klar over at min mann har handlet med norske, børsnoterte aksjer på en måte og i et omfang jeg inntil da ikke hadde vært klar over. Jeg tok umiddelbart opp med mitt embetsverk hvorvidt hans aksjehandel kunne ha betydning for min habilitet. Utenriksråden ga meg deretter, etter samråd med UD's rettsavdeling, en foreløpig vurdering vedrørende nærstående handel med finansielle instrumenter. 23. august anmodet Utenriksdepartementet Justisdepartementets lovavdeling om en vurdering av tre konkrete spørsmål om min habilitet knyttet til min manns handel med aksjer. Lovavdelingen avga sin uttalelse 28. august.

I denne uttalelsen vurderte Lovavdelingen for det første hvilken plikt jeg hadde til å etterspørre opplysninger om min manns aksjehandel, slik at jeg kunne vurdere min egen habilitet. Der konkluderte Lovavdelingen med at jeg skulle gjort mer for å skaffe informasjon om hvilke konkrete aksjehandler min mann gjorde, for å sette meg i stand til å foreta habilitetsvurderinger knyttet til behandling av saker i regjering eller departementet som har betydning for selskap min mann har hatt en aksjepost i. Jeg innser på bakgrunn av de undersøkelsene jeg har gjort i saken etter at jeg ble konkret kjent med aksjehandelene, og på bakgrunn av Lovavdelingens uttalelse, at jeg burde etterspurt mer informasjon om dette tidligere.

Deretter vurderte Lovavdelingen om det er grunn til å tro at jeg har vært inhabil i saker regjeringen eller departementet har behandlet. Uten å konkret ha vurdert enkeltsaker trekker Lovavdelingen fram de elementene som man skal legge vekt på i den brede helhetsvurderingen

en slik habilitetsvurdering er. Basert på svaret fra Lovavdelingen er det grunn til å tro at jeg har vært inhabil i flere saker og jeg legger derfor selv det til grunn.

For det tredje vurderte Lovavdelingen hvilken betydning en eventuell inhabilitet har hatt for vedtak og beslutninger jeg har vært med på å treffe. Der konkluderte Lovavdelingen med at så lenge jeg ikke kjente til hvilke aksjer min mann eide kunne hans eierskap og min eventuelle inhabilitet heller ikke ha påvirket mine vurderinger. Om jeg har vært inhabil vil det derfor ikke påvirke gyldigheten av beslutninger jeg har truffet eller vært med på å treffe.

Min mann har nå via sitt investeringsselskap solgt alle enkeltaksjene i børsnoterte selskaper, slik at det ikke vil kunne oppstå nye habilitetsspørsmål knyttet til dette fremover. Han eier unoterte aksjer i sitt eget konsultentselskap og investeringsselskap, samt aksjer i det unoterte selskapet Kezzler AS, som han har hatt siden før jeg tiltrådte i oktober 2021

Både Utenriksdepartementets anmodning om vurdering og Lovavdelingens svar er gjort offentlig tilgjengelig.

For øvrig er jeg ikke kjent med saker hvor jeg har fattet eller deltatt i beslutninger og hvor det forelå inhabilitet.

Spørsmål 9: Komiteen viser til svar på spørsmål 4 i statsministerens svarbrev til kontroll- og konstitusjonskomiteen datert 20. juli 2023. Komiteen ber om å få en oversikt over alle skriftlige habilitetsvurderinger som er foretatt i regjeringen fra den tiltrådte til dags dato. Det bes opplyst hvilken dato vurderingen ble forespurt, og eventuelt når det er bedt om en tilleggsvurdering.

Dette besvares sammen med spørsmål 10 nedenfor.

Spørsmål 10 Komiteen viser til svar på spørsmål 4 i statsministerens svarbrev til kontroll- og konstitusjonskomiteen datert 20. juli 2023. Komiteen ber regjeringen samle en oversikt over alle tilfeller der en statsråd har bedt embetsverket om bistand til habilitetsvurdering fra regjeringen tiltrådte til dags dato. Ettersom en slik oversikt ifølge statsministerens svarbrev ikke allerede foreligger, har komiteen forståelse for at detaljeringsgraden vil variere for de enkelte oppføringene.

Den enkelte statsråd gjør fortløpende habilitetsvurderinger, uten formkrav eller skriftliggjøring. Dersom ønskelig kan statsråden anmode om vurderinger fra embetsverket. Jeg har gjort dette fire ganger: 1) anmodning om vurdering fra eget embetsverk 06.02.22 i anledning Jens Stoltenbergs søknad til stillingen som sentralbanksjef. Hensyntatt denne vurderte jeg meg som ikke inhabil. 2) da jeg selv vurderte meg som inhabil eller nær grensen til inhabil for enkelte beslutninger i forhold til UD-ansatt Kjersti Ertresvåg Andersen. Som en konsekvens av dette ble utviklingsminister Tinnereim 12.08.22 oppnevnt som settestatsråd for slike beslutninger. 3) Anmodning om vurdering fra eget embetsverk 02.01.23 i forbindelse med utnevning av UD-ansatt Torgeir Larsen til utenriksråd. Hensyntatt denne vurderte jeg meg som ikke inhabil. 4) anmodning 23.08.23 om Justisdepartementets lovavdelings vurdering om min habilitet knyttet til min manns handel med aksjer, nærmere omtalt under svar på spørsmål 8 over.

Videre har jeg som del av den løpende dialogen med embetsverket muntlig utveksling av synspunkter ved behov. For min del anmoder jeg i så fall gjerne utenriksråden om slik bistand, og han trekker ofte på departementets rettsavdeling.

Den 02.09.22 ble jeg oppnevnt som settestatsråd for utviklingsminister Tvinnereim i saker hvor hun på grunn av sin tidligere stilling som underdirektør i Norad er inhabil eller ønsker å fratre fordi hun er nær grensen for inhabilitet.

Spørsmål 11: Komiteen ber regjeringen redegjøre for eventuelle rapporteringsrutiner for politisk ledelse i departementene som omfatter privatøkonomiske forhold. Komiteen ber om at redegjørelsen inkluderer informasjonen om formålet med eventuell rapportering og hvilke opplysninger som i så fall rapporteres inn til Statsministerens kontor eller til det enkelte departement.

Departementets praksis er at politisk ledelse rapporterer om aksjeinnehav ved tiltredelse og ved eventuelle endringer. Blant de nåværende statsråder, statssekretærer eller politiske rådgivere i UD har ingen kjøpt eller solgt enkeltaksjer etter at de tiltrådte.

Som statsråder registrerer vi våre verv og økonomiske interesser i henhold til den til enhver tid gjeldende registreringsordningen som gjelder for stortingsrepresentanter, jf. forskrift om registrering av regjeringsmedlemmers verv og økonomiske interesser § 1.

Spørsmål 12: Komiteen ber om liste, fordelt på departement og statsråd, over alle utnevnelser/oppnevnelser foretatt av statsråder eller regjering til råd, styrer og andre relevante verv eller organ fra oktober 2017 til i dag.

Jeg avgrenser mot utnevning av embetsmenn i departementet, verv mv. som de innehar som del av deres stilling, samt de som får stillinger etter en kompetitiv prosess f.eks. i FN. I kraft av min folkerettslige funksjon som utenriksminister oppnevner jeg en rekke delegasjoner til internasjonale møter (FNs generalforsamling, departementsansatte til forhandlingsprosesser og møter i internasjonale organisasjoner mv.). Jeg legger til grunn at også disse faller utenfor spørsmålet.

Vedlagt er en oversikt over relevante beslutninger truffet av utenriksministeren og utviklingsministeren siden oktober 2017, så langt vi har kunnet kartlegge og etter beste skjønn ved avgrensning av spørsmålet.

Spørsmål 13: Det vises til at SMK har bedt departementene om å gjøre en grundig gjennomgang av saker der habilitet kan være et tema, jf. statsministerens svarbrev av 20. juli 2023. Komiteen ber om å få oversendt departementenes gjennomgang.

Jeg viser til at statsministeren har bedt alle statsrådene om å følge opp en ekstra gjennomgang av egen habilitet. I Utenriksdepartementet er dette en fortløpende prosess, slik også omtalt ovenfor. Det er økt oppmerksomhet rundt habilitetsreglene og praktiseringen av disse.

Med vennlig hilsen

Anniken Huitfeldt

Vedlegg: liste over oppnevninger mv.

